

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 43/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen vakaviin rikoksiin tai toistuvasti rikoksiin syyllistyneiden turvapaikanhakijoiden karkottamispäätösten perumisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Minna Reijosen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 43/2022 vp:

Kuinka aiotaan varmistaa, että vakaviin rikoksiin tai toistuvasti rikoksiin syyllistyneiden turvapaikanhakijoiden karkottamispäätöksiä ei peruta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomesta kansainvälistä suojelua hakeneella henkilöllä ei yleensä ole oleskelulupaa Suomessa. Tällöin hänen maasta poistamisensa muoto on käännätyttäminen. Karkottamismenettelyä käytetään silloin, kun on kyse ulkomaalaisesta, joka oleskelee maassa oleskeluluvalla tai jonka oleskelu on rekisteröity. Karkottamismenettelyä käytetään myös silloin kun ulkomaalainen oleskelee edelleen maassa sen jälkeen, kun hänen oleskelulupansa, rekisteröity oleskelunsa tai oleskelukorttinsa ei ole enää voimassa.

Sisäministeriössä on valmisteltu selvitys mahdollisista ratkaisuksista maassa pitkään ilman oleskeluoikeutta oleskelleiden tilanteeseen (Sisäministeriön julkaisuja 2022:16). Selvitys julkaistiin 10.2.2022. Selvityksen taustalla on pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaisesti päivitetty laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastainen toimintaohjelma vuosille 2021–2024 (Sisäministeriön julkaisuja 2021:9). Ohjelmassa esitetään yhtenä toimenpiteenä, että kansallisen tutkimusaineiston ja eurooppalaisen vertailun perusteella selvitetään mahdollisia kansallisia ratkaisuja pitkään maassa ilman oleskeluoikeutta oleskelleiden henkilöiden tilanteeseen. Mahdolliset päätökset asiassa tehdään erikseen.

Lähtökohtana on, että henkilö, jolla ei ole oleskeluoikeutta Suomessa, poistuu maasta, ensisijaisesti vapaaehtoisesti. Osa maastapoistamispäätöksen saaneista henkilöistä kuitenkin kieltäytyy poistumasta Suomesta vapaaehtoisesti. Kokemukset viime vuosilta osoittavat, että mitä pitempään oleskelu Suomessa syystä tai toisesta kestää, sitä korkeammaksi kynnys palaamiseen kasvaa. Poliisi pyrkii poistamaan maasta kaikki sellaiset henkilöt, joilla on täytäntöönpanokelpoinen maastapoistamispäätös. Ensimmäisenä pyritään poistamaan sellaiset henkilöt, jotka ovat vaaral-

lisiä Suomen yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle eli esimerkiksi rikostaustaa omaavat henkilöt. Keskeisenä haasteena on kuitenkin se, että tietyt kolmannet maat eivät tee sujuvaa yhteistyötä Suomen viranomaisten kanssa palautuksissa. Palautuksen toteuttaminen ilman yhteistyötä vastaanottavan maan kanssa ei ole mahdollista.

Vaikka paluu on ensisijainen vaihtoehto laittomaan oleskeluun vaikuttamiseksi, se ei nykytilanteessa yksin riitä. Suomessa oleskelee arviolta vajaat 3 000 henkilöä, jotka ovat hakeneet turvapaikkaa vuosina 2015–2016 tai aiemmin ja jotka joko ovat edelleen turvapaikkajärjestelmässä tai joille on tehty lähiaikoina viimeisin lainvoimainen kielteinen päätös. Heistä noin 10 % on lapsia, jotka ovat maassa vanhempiensa kanssa. Kohderyhmä on heterogeeninen: ilman oleskeluoikeutta olevat voivat olla työkäisiä tai lapsiperheitä. He voivat olla toimintakykyisiä, heillä voi olla mielenterveysongelmia, he ovat voineet joutua hyväksikäytön kohteeksi tai he ovat voineet syyllistyä rikoksiin.

Sisäministeriön selvityksessä tarkastellaan ulkomaalaislainsäädännön näkökulmasta mahdollisia kansallisia ratkaisuja turvapaikanhakijoina Suomeen vuosina 2015–2016 tai aiemmin tulleiden ja maassa pitkään ilman oleskeluoikeutta oleskelleiden tilanteeseen. Yhtäältä tarkastellaan sitä, voisiko tilanteeseen vaikuttaa ulkomaalaislaissa olevia säännöksiä muokkaamalla. Toisaalta tarkastellaan mahdollisuutta oleskelun laillistamiseen määräaikaisella erillislailla. Selvityksen tueksi on selvitetty eräiden Euroopan maiden laillistamisratkaisuja.

Selvityksessä todetaan, että ulkomaalaislain voimassa olevia säännöksiä on vaikeaa muuttaa siten, että ne ratkaisisivat heterogeenisen kohderyhmän tilanteen ja samalla vastaisivat tulevaisuuden haasteisiin. Siksi on pohdittu erillislailla tehtävää kertaluontoista ratkaisua jollekin erikseen määriteltävälle ryhmälle. Tällaisen erillislain kohderyhmä voisi olla esimerkiksi viimeistään 31.12.2016 Suomesta turvapaikkaa hakeneet henkilöt, jotka oleskelevat Suomessa ilman oleskelulupaa lain tullessa voimaan. Yksi mahdollisuus voisi olla laillistamisen rajaaminen lapsiperheisiin. Menettely olisi määräaikainen eli oleskelulupaa voisi hakea esimerkiksi 6 kuukauden ajan. Oleskeluluvan keskeisiä myöntämisedellytyksiä voisivat olla toisaalta se, että henkilö on oleskellut Suomessa lähes yhtäjaksoisesti turvapaikkahakemuksen tehtyään sekä se, että hän ei ole syylistynyt rikoksiin. Jos oleskeluluvan myöntämisen edellytykset eivät täyty, on tilanne edelleen se, että henkilön tulee poistua maasta hänelle tehdyn käännättämissä päätöksen nojalla. Päätös voidaan tarvittaessa laittaa täytäntöön viranomaistoimin.

Helsingissä 8.3.2022

Sisäministeri Krista Mikkonen

VN/4905/2022-SM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: